

Prof. Ona Voverienė. Juozas Tūbelis – valdžios vyro simbolis. Yra iš ko pasimokyti
Artėjant LIETUVOS RESPUBLIKOS 100-sioms metinėms

Deja, mūsų laikas niekas nenori mokytis iš gerų pavyzdžių. Todėl ir turėjome tokią valdžią, kokią turėjome – visus 26-rius Lietuvos nepriklausomybės metus - beširdę ir godžią savo kišenei, abejingą Tautos žmogui.

2017 m. balandžio 18 d. (kitais duomenimis balandžio 9 d.) sukaks 135-sios prieškarinio Lietuvos politiko ir visuomenės veikėjo, žymiausio visų laikų nepriklausomos Lietuvos ekonomisto, paties rimčiausio Lietuvos ūkio „gaspadoriaus“, išlaikiusio net sunkiausios ekonominės krizės laikotarpiu Lietuvos ateitį, nepraskolintą, Juozo Tūbelio gimimo metinės. Enciklopedinės žinios apie Juozą Tūbelį glaustos: gimė 1882 metais, baigė Rygos politechnikos instituto Agronomijos skyrių, mokytojavo Rygoje, dirbo agronomu Raseiniuose ir Šiauliuose, dalyvavo Pirmajame pasauliniame kare, tik ne fronte, o kariuomenės maisto intendantu, turėjo galimybę paremti ir Lietuvių draugiją nukentėjusiems nuo karo šelpti. Ir rėmė, kiek tik galėjo. 1917 metais iš rusų kariuomenės demobilizuotas kurį laiką dirbo Voroneže įkūrusioje Lietuvių agronomų komisijoje, buvo jos pirmininku. Į Lietuvą grįžo 1918 metais, vos tik paskelbus Lietuvos nepriklausomybę. 1918 m. lapkričio 11 d. tuometinio Lietuvos ministro pirmininko Augustino Voldemaro buvo pakviestas į Lietuvos Respublikos Vyriausybę. LR Ministrų kabinete jam buvo patikėtos Žemės ūkio ir valstybės turtų ministro portfelis. Tose pareigose Juozas Tūbelis dirbo. 1918-1919 ir 1919-1920 metais, vėliau buvo paskirtas. 1919-1920 metais – švietimo ministru; tautininkų įtakai Lietuvoje susilpnėjus 1923 metais J. Tūbelis kartu su bendraminčiais įkūrė Lietuvoje kooperatinę sąjungą „Lietūkis“, „Maisto“ akcinę bendrovę ir 1927 m. „Pieno centrą“. Po 1926 metais tautininkų organizuoto valstybės perversmo tuometinis Lietuvos ministras pirmininkas Augustinas Voldemaras, visada simpatizavęs Juozui Tūbeliui, 1927 m. gegužę paskyrė jį LR finansų ministru; paaštrėjus A.Voldemaro santykiams su LR Prezidentu Antanu Smetona, (kai kurie šaltiniai teigia dėl Tūbelio žmonos, A.Smetonos žmonos sesers, Jadvygos Chodakauskaitės-Tūbelienės nuolatinių intrigų prieš A. Voldemarą, neva jis siekia sukcentruoti visą valdžią savo rankose // Ingrida Jakubavičienė. Seserys. – K., 2014), Juozas Tūbelis buvo paskirtas 1929 metais rugsėjo 23 d. ministrų pirmininku ir finansų ministru (Aras Lukšas. Tautos vado šešėlyje // Lietuvos žinios. – 2011. bal. 8, p.14)..Šiose pareigose dirbo iki pat 1938 metų.

Nuo 1938 m. Juozas Tūbelis Lietuvos banko valdytojas, 1931-1938 m. Lietuvos tautininkų sąjungos vyriausiosios valdybos pirmininkas.

Juozui Tūbeliui vadovaujant Lietuvos ministrų kabinetui pasaulį drebino ekonominė ir finansinė krizė. Sovietų sąjungoje įsigalėjo totalitarinis Stalino bolševikinis režimas, varęs aktyvią bolševikinę propagandą visame pasaulyje. Vokietijoje viešpatavo toks pat totalitarinis nacių režimas, vadovaujamas Hitlerio. Lietuva atsidūrė boševikinio ir nacistinio režimo kryžkelėje; tarp Scilės ir Charibdės. 1934-1935 m. hitlerinė Vokietija paskelbė Lietuvai prekybos karą: pati nepirko lietuviškų prekių ir neleido kitoms šalims lietuviškus maisto produktus

pervežti per Vokietiją. Tuo metu Vokietija prekiavo su Čekoslovakija; į ją eksportavo tūkstančius Lietuvos ūkininkų užaugintų žąsų. Uždraudus jas pervežti per Vokietiją, tūkstančiai žąsų liko Lietuvoje. Tai buvo didelis ekonominis smūgis Lietuvos žąsų augintojams. J. Tūbelis, kreipdamasis į Lietuvos to meto valdininkiją, apeliavo į jų pilietinę pareigą padėti žemės ūkiui ir nupirkti bent po vieną žąsį iš stringančio eksporto į Čekoslovakiją. Tai padėjo išlaikyti ūkį 1928 metų lygmenyje.

Juozas Tūbelis netgi ekonominės krizės siautėjimo apogėjuje, kategoriškai draudė skolintis iš užsienio ir valstybės išda išlaikė – beveik nepraskolintą (1938 metais Lietuva užsieniui buvo skolinga 132 milijonus litų) (Aldona Kačerauskienė. Prsidėjęs prie tautos ir valstybės pažangos // XXI amžius. – 2002, birž. 5, p. 11).

Priešingai nei šiais laikais Juozui Tūbeliui pavyko subalansuoti valstybės biudžetą ne didinant mokesčius, o juos mažinant „labiausiai pažeidžiamam gyventojų sluoksniui, visų pirma ūkininkams, smarkiai apkarpančiam valstybinėms institucijoms skiriamas lėšas.“ (A. Lukšas. Ten pat)

Juozo Tūbelio vyriausybės pagrindinis bruožas buvo taupymas ir taupumas: mažiau išlaidauti, kuo mažiau skolinti ir kuo mažiau importuoti, ne išleisti daugiau, negu uždirbta.

Kaip rašo žinomas ekonomistas dr. Vladas Terleckas, Juozo Tūbelio vadovaujamas ministrų kabinetas nutarė iš valstybinės tarnybos atleisti 25 metus joje ištarnavusius valdininkus, turinčius teisę gauti pensiją, jei jų šeimos nariai Kaune ir Klaipėdoje gaudavo per mėnesį 600, o kitur 450 litų algas. Taip pat kategoriškai atsisakė visokių priedų prie valdininkų atlyginimų, smarkiai apribojo valdininkų apetitus važinėti į užsienio komandiruotes valdiškais pinigais; pagrindiniam mūsų dabartinių aukštųjų mokyklų valdžioje [pročiui. Jeigu į užsienio komandiruotes važiuoti buvo būtina, dienpinigiai ir komandiruotpinigiai buvo sumažinti 10-20 procentų. Tai leido sutaupyti valstybės biudžete milijonus litų (Vladas Terleckas. „Gaspadoriškasis“ Juozas Tūbelis // Pinigų studijos. – 2000, Nr. 2, P. 70-76).

O dabartiniai mūsų valdžios ponai daugiausiai milijonų, naudodamiesi Seimo narių mandatais ir kitomis aukštųjų mokyklų pareigybėmis, ir paleidžia vėjams ir savo malonumams.

1934 metais Juozas Tūbelis Lietuvoje įvedė pasaulio standartų lygmens muitų sistemą, kuri padėjo Lietuvai atsigauti ir išmokėti skolas užsieniui. 1936 metais Juozo Tūbelio iniciatyva Lietuvoje buvo įsteigta Monetų kalykla. Didele dalimi J. Tūbelio iniciatyva buvo sukurta moderni žemės ūkio produkcijos perdirbimo pramonė, stipri kooperatinė sistema, įgalinusi Lietuvos žemės ūkio gaminiams įsitvirtinti užsienio rinkose.

Tarsi nujausdamas, kad tuometinei Krašto apsaugos sistemai vadovauja ne tie žmonės, kurie galėtų būti ištikimi Tautos ir Valstybės idealams, Juozas Tūbelis atsisakė skirti Krašto apsaugos sistemai S. Raštikio prašomų 175 milijonų litų, neva, deramos Ginkluotės įsigijimui. Ir nusileido tik tada, kai pamatė, kad nacistinė Vokietija didžiąją savo biudžeto dalį skiria Reicho kariuomenės ginkluotei.

Juozo Tūbelio Vyriausybės valdymo metais Lietuvoje įvestas privalomas visų vaikų pradinis mokymas; suklestėjo tada moderni Lietuvoje ūkio šaka – plytų gamyba iš vietinio molio, pagal jo Vyriausybės ambicingą šūkį – „Už mūrinę Lietuvą“.

Doras, darbštus idealistas, Lietuvos patriotas Juozas Tūbelis, visus jam pavestus darbus atlikdavo sąžiningai ir rūpestingai, niekada neturėjo savanaudiškų interesų. Tais laikais tokių stebuklų dar buvo (Aldona Kačerauskienė. Ten pat).

1938 m. kovo 24 d. Juozas Tūbelis, „protestuodamas prieš Lenkijos ultimatumo Lietuvai priėmimą, atsistatydino iš ministro pirmininko pareigų. Jį rėmė Žemės ūkio ministras Stasys Putvinckis ir ir Susisiekimo ministras J. Stanišauskas. Jie reikalavo nežeminti Lietuvos, priimant ultimatumą, siūlė jį atmesti. Antanas Smetona, spiriamas S. Lozoraičio ir Lietuvos kariuomenės vado Stasio Raštikio, kitiems likus abejingiems, ultimatumą pasirašė. Tai buvo pirmas laiptelis į Lietuvos valstybės tragediją ir Antano Smetonos, kaip asmenybės nuopolių.

Žurnalistas tarptautininkas J. Purickis viename savo laiškų lenkų žurnalistui T. Katelbachui Juozą Tūbelį apibūdino taip: „Padorus žmogus, puikus žemės ūkio žinovas, bet politikas – joks. Visiškai nenusimano užsienio politikoje“ (V. Terleckas. Ten pat). Kodėl J. Purickis taip kalbėjo, kada nors sąžiningi Lietuvos istorikai, tikriausiai atskleis. Man asmeniškai toks Juozo Tūbelio elgesys patiko. Tai buvo savotiškas demaršas prieš įžūlų Lenkijos diplomato elgesį, įteikiant Lietuvai ultimatumą. Juozas Tūbelis pasielgė, kaip garbingas Lietuvos vyras, ginantis Lietuvos garbę nuo suižūlėjusio Vilniaus krašto okupanto.

Juozas Tūbelis mirė po sunkios ligos 1939 m. rugsėjo 30 d. Kaune. Dukra Marija Tūbelytė, savo tėvelį charakterizavo taip: „Pas mus yra šitaip: Mama – man, o Tėtė – Lietuvai“. Kaip rašo dr. Vladas Terleckas, Juozas Tūbelis ir mirė taip, kaip ir gyveno: „Staiga blogai pasijutęs, stabelėjęs ties langu, pasakė bijantis, kad Lietuvai ima grėsti dideli pavojai. Atgulė ant lovos ir mirė“ (Ten pat).

Dabartinėje Lietuvoje Juozo Tūbelio vardas beveik niekada neminimas, kai kalbama apie žymiuosius mūsų Tautos žmones, kūrčius savo pasiaukojančiu darbu Pirmąją Lietuvos Respubliką.

Visi dabartinės Lietuvos ministrai galėtų iš jo deramai pasimokyti valstybės valdymo meno.

Minint Lietuvos Respublikos 100-ąsias metines reikėtų skubiai sudaryti žymiausių Pirmosios Lietuvos Respublikos kūrėjų enciklopediją. Atkurtoji dabartinė Lietuvos Respublika, beveik visus 26-rius jos nepriklausomybės metus, per brazauskius komunistus, dar ilgus metus valdyta iš Maskvos, dar turės palūkėti, bent jau iki šimtmečio pabaigos, kol Komunistinės šmėklos pėdsakai Lietuvoje galutinai išnyks, o jos pavergtos liaudies protas, atsikvošės ir Lietuvos liaudis taps lietuvių Tauta.